



Arnošt Lustig - Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

Úvod

Jméno: Arnošt Lustig (1926 - 2011)

Národnost: Česká republika

Život autora

Arnošt Lustig byl **český spisovatel a publicista**. Jeho život byl silně **poznamenán holokaustem**, kvůli svému židovskému původu byl i se svou rodinou deportován do **koncentračního tábora**. Před koncem války se mu podařilo utéct z takzvaného pochodu smrti a jako jediný ze své rodiny si tak zachránil život. Po válce působil jako reportér na bojišti arabsko-izraelského konfliktu a po nástupu komunistického režimu **emigroval** do Izraele a později do USA, kde přednášel film, literaturu a scenáristiku na Americké univerzitě ve Washingtonu. Po pádu komunismu se vrátil do Prahy a působil nadále v Česku.

Autorova tvorba

Lustigova próza byla silně ovlivněna holokaustem, psal hlavně o **osudech Židů za 2. světové války**. Jeho díla jsou typická silným vykreslením **charakteru a psychiky jednotlivých postav**. Díky své schopnosti realisticky vyobrazit emoce a hrůzy války se zařadil mezi nejvýznamnější autory zabývající se holokaustem. Krom prózy se věnoval i reportérské činnosti a po revoluci se stal například i šéfredaktorem české verze časopisu Playboy.

Další díla: Dita Saxová - novela, **Hořká vůně mandlí** - soubor povídek, **Krásné zelené oči** - román

Literárně historický kontext

Období: Druhá polovina 20. století - hlavně 60. a 70. léta, ale působil také po pádu komunismu.

V 60. letech přichází **2. vlna válečné literatury**, dochází k **uvolňování komunistické cenzury** a autoři získali větší svobodu projevu. Mění se i charakter literatury a upouští se od komunistických témat. V roce **1968 se s příchodem normalizace vrací i cenzura**. Spousta umělců emigruje a publikuje z **exilu**. Domácí próza se dělí na **oficiální a samizdatovou**. Oficiální autoři se podvolili režimu a komunisté jejich tvorbu schvalovali. Zakázání autoři naopak tvořili a šířili svá díla tajně aby se vyhnuli cenzuře a následkům odporu proti režimu.

Autorovi současníci a jejich stěžejní díla

František Hrubín

- Hirošima - básnická skladba

Josef Kainar

- Nové mýty - báseň

Ladislav Fuks

- Spalovač mrtvol - novela

Oldřich Mikulášek

- Ortely a milosti - lyrická sbírka

Ludvík Aškenazy

- Psí život - povídky

**Druh:** Střední epika**Žánr:** Novela**Forma:** Próza

Téma

Osudy Židů za 2. světové války, manipulativní a chladnokrevné chování nacistů v koncentračních táborech.

Motivy

Napětí, holocaust, strach, psychika člověka v mezních situacích, naděje na záchranu

Časoprostor

Období 2. světové války. Koncentrační tábor a vlak.

Kompozice

- **Chronologický postup** s prvky **retrospektivy** (vzpomínky Kateřiny na začátku knihy)
- Text je rozdělen na 3 číslované kapitoly
- Dále je text členěn na odstavce, souvětí a věty
- **Každý odstavec je napsaný z pohledu jiné postavy**
- Gradace napětí - úmyslně se zdržuje a natahuje děj, konec má rychlý spád
- **Spirálovitý děj** - děj začíná a končí na stejném místě

Jazyková vrstva

Jazykové prostředky

- Spisovný jazyk
- Dvojsmysly a přísloví
- Židovské a německé výrazy

Vypravěč

- Nezúčastněný

Vyprávěcí způsob

- Er forma

Typy promluv

- Dialogy i monology
- Časté jsou vnitřní monology
- Přímá řeč ve velké míře, nepřímá řeč

Adaptace

Stejnojmenný film - Jiří Menzel (1966)



Hlavní postavy

Kateřina Horovitzová - Jedna z hlavních postav, silná hrdinka, je mladá a krásná

Herman Cohen - Mluvčí celé skupiny, hodný, rozumný a odvážný

Rappaport Lieben - Majitel jatek v Chicagu, podezíravý

Ostatní obchodníci

Bedřich Brenske - Německý velitel, chladnokrevný a krutý manipulátor

Krejčí - Zubožený a vychrtlý Žid, naznačuje Kateřině co jí a její rodinu čeká

Rabín - Zpívá mrtvým ženským vlasům

Tipy ke knize

Zajímal by tě videorozbor této knihy a autora?

Rozbory, které připravil projekt **Knihy trochu jinak** najdeš zde:

Rozbor: https://www.youtube.com/watch?v=UAgkiJp8hHY&ab_channel=Knihytrochujinak

Obsah: https://www.youtube.com/watch?v=sacpjyl8jq8&ab_channel=Knihytrochujinak

Na motivy knihy byl natočený povedený **stejnojmenný film**, který doporučujeme shlédnout.



Děj

Skupina dvaceti bohatých obchodníků (židovského původu) chce uprchnout před nacisty do USA. Při útěku jsou ale chyceni a odvezeni do synagogy, která se nachází vedle koncentračního tábora. Jsou zde pod ochranou nacistického velitele Bedřicha Brenského. Všichni si myslí, že hned druhý den odjedou do USA a jeden z obchodníků Herman Cohen dokonce chce, aby mu krejčí ušil nový oblek na cestu.

Brenské jim se vším vychází vstříc a chová se k nim laskavě, aby získal jejich důvěru. Cohen zahlédne Kateřinu na rampě a rozhodne se ji zachránit, před koncentračním táborem. Vykoupí její život za 100 000 zlatých franků, zbytek její rodiny ale pošlou do plynu.

Večer má skupina bohatých Židů odjet a mají být vyměněni za důležité německé zajatce. Cesta se ale komplikuje a každý musí zaplatit 1 milion zlatých franků za pobyt a převoz. Všichni nakonec souhlasí a zaplatí. Skupina následně postupuje koncentračním táborem do vlaku, kde jim vracejí americké pasy a zároveň od nich požadují další peníze, tentokrát na loď.

Vlak nakonec odjíždí, je ale důkladně střežen vojáky. Kateřina si ve vlaku přisedne ke Cohenovi a snaží se zachránit zbytek své rodiny. Brenské jim nabídne, že mohou z tábora vykoupit i své příbuzné za 100 000 franků. Většina z nich nakonec tuto částku zaplatí.

Cesta se nadále komplikuje. Nyní jsou problémy s doklady Kateřiny, které prý nejsou důvěryhodné. Cohen se tedy nabídne, že si ji vezme, aby mohla odjet s ostatními. Svatba se ale musí konat v synagoze u tábora, aby byla platná a celý vlak se proto vrací zpět. Rappaport-Lieben protestuje a chce pokračovat v cestě. Nakonec se ale i přes jeho protest celý vlak vrátí do tábora.

Rabín Dajem z Lodže vede svatební obřad. Poté vlak opět odjíždí a zastaví se až v Hamburku, kde spatří loď, která je má odvést do USA. Všem svitne naděje, ale komplikace dále pokračují. Brenské je nutí, aby napsali dopis svým příbuzným, ve kterém zmíní, jak s nimi nacisté dobře zacházeli, a poprosí je o zaplacení částky k vyplutí lodě. Rappaport-Lieben už tuší, že je to podvod, nikdo ho ale nebere vážně. Všichni jsou totiž plní optimismu, jelikož mají svobodu již na dosah. Vnímá ho pouze Kateřina. Strážce ho nakonec zastřelí, jelikož si dovolil jim vzdorovat.

Strážci donesou do vlaku cestujícím hostinu. Nyní všichni čekají už pouze na telegrafické odpovědi příbuzných, ale žádná zpráva nepřichází. Vlak tedy odjíždí do Švýcarska, kde se má vše vyřešit. Řešení je již na dosah, potřebují se ale zbavit těla Rappaporta, a tak se opět všichni vrací zpět do tábora.

Ráno jsou zpět v táboře. Brenské stále dělá, že vše dopadne podle plánu a ujišťuje je, že je nyní bude doprovázet na cestě i guvernér Červeného kříže. Před cestou ještě dostanou možnost se umýt ve společných sprchách. Muži se svlékají, ale Kateřina otálí. Schilinger (strážník) ji pobízí, aby si sundala i poslední kus oblečení. Kateřina už ví, co je čeká. Švihne ho proto přezkou přes oči, vezme mu pistoli a začne střílet po strážných. Schilinger je mrtvý a další muži zranění. Za chvíli přicházejí další vojáci a dostanou povel všechny zastřelit. Celá skupina umírá a Brenské nařídí, aby všech 19 těl spálili, jen Kateřino tělo má být vystaveno ve skladišti u spalovny. Na její mrtvé tělo se chodí dívat vojáci i vězni.